

10.33537/sobild.2021.12.1.1

Makale Bilgisi

Gönderildiği tarih: 10.10.2020
Kabul edildiği tarih: 22.12.2020
Yayınlanma tarihi: 30.01.2021

Article Info

Date submitted: 10.10.2020
Date accepted: 22.12.2020
Date published: 30.01.2021

Öz

Günümüz sanat anlayışı 21. yüzyılın getirmiş olduğu yenilikler doğrultusunda sürekli olarak değişmekte ve geçmişe nazaran anlaşılması daha güç bir hale gelmektedir. Ortaya çıkan bu yeni sanat dili karşısında sanat eğitimi de çağın gerekliliklerini karşılayacak bir arayışla günden güne kendisini yenilenmekte, yeni eğitim yöntemleri ve yaklaşımları ile kendisini donatmaktadır. Araştırma bu düşünceden hareketle sanat eğitimi alan lisans öğrencilerinin güncel sanat yaratım süreçlerinde sanatçı günlükleri tutarak günümüz sanatına dahil olmaları, özgün eserler ortaya çıkarabilmeleri, güncel sanat eserlerine ilişkin görsel okur yazarlıklarını geliştirebilmeleri ve derse yönelik tutumlarını ortaya çıkarmak ve değerlendirmek amacı ile oluşturulmuştur. Araştırmanın katılımcıları 2016-2017 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-iş Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıf "Seçmeli IV (Deneysel Atölye II)" dersini alan toplam 9 kişilik bir grup öğrenci ve dersi yürüten araştırmacın ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma nitel araştırma modellerinden eylem araştırması deseni ile tasarlanmıştır. Kişisel bilgi formları, yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme formları, araştırmacı günlükleri, öğrenci günlükleri ve öğrencilerin sanatçı günlüklerinden elde edilen veriler içerik analizi tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen önemli sonuçlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir: Öğrenciler, güncel sanat yaratım sürecinde beden temalı sanatçı günlüğü kullanarak farklı malzemeleri bir arada kullanma fırsatını yakalamışlar, özgünlüğün desteklenerek yaratıcılıklarının ortaya çıkarıldığı ve bilginin farklı alanlara transfer edip kalıcılığının sağlandığı bir ders süreci yaşamışlardır. Ayrıca öğrenciler, etkinlik kapsamında alışkanlık edindikleri sanatçı günlüğü uygulamasını gelecekteki yaşantılarında da uygulama isteklerini dile getirmişlerdir.

GÜNCEL SANAT PRATİKLERİ İÇERİSİNDE SANATÇI GÜNLÜKLERİ VE BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

ARTIST DIARIES IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY ART PRACTICES AND AN APPLICATION EXAMPLE

Ali Ertuğrul KÜPELİ

Araş. Gör.Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı,
alikutepeli@gazi.edu.tr

Meliha YILMAZ

Prof.Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı,
ameliha@gazi.edu.tr

Anahtar sözcükler

Görsel sanatlar eğitimi; Güncel sanat; Güncel sanat eğitimi; Sanatçı günlüğü.

Keywords

Visual arts education; Contemporary art; Contemporary art education; Artist's diaries.

Abstract

Modern Art 21. in line with the innovations brought by the century, they are constantly changing and becoming more difficult to understand than in the past. In the face of this emerging new language of art, art education is also renewing itself day by day with a quest to meet the requirements of the age, equipping itself with new educational methods and approaches. Based on this idea, the research was created to enable undergraduate students studying art to be involved in modern art by keeping artist logs in current art creation processes, to reveal original works, to develop their visual literacy about current works of art, and to reveal and evaluate their attitude to the course. Participants of the study in the spring semester of the 2016-2017 academic year, Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Fine Arts Education, Department of painting and business education 4. The class was conducted with a group of 9 students who took the course "elective IV (experimental workshop II)" and the researcher who conducted the course. This research is designed with an action research pattern from qualitative research models. Data obtained from personal data forms, semi-structured student interview forms, researcher logs, student logs and student artist logs were analyzed using content analysis technique. Some of the important results obtained within the scope of the research can be listed as follows: students had the opportunity to use different materials together using the body-themed artist diary in the current art creation process, experienced a course process in which their creativity was revealed by supporting originality and transferring knowledge to different areas and ensuring its permanence. In addition, students expressed their desire to apply the artist diary application that they have become a habit of as part of the event in their future lives.

Giriş

1960'lı yıllarda özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası Amerika'da şekillenmeye başlayan Pop Sanat, daha eskiye gittiğimizde Dada sanat hareketi ve devamı sayılan Sürrealist hareketler, sanatta modernizmin sonunu işaret etmektedir. Modern sanat anlayışının vazgeçilmez özelliklerinden biri olan seçkin ve yüksek sanat algısını tehdit eden bu yeni sanat hareketleri ve oluşumları yalnızca sanat yapıtı üzerinde üretim ve uygulama pratikleri bağlamında yenilikler getirmemiş hem eserin sergileme olanaklarını ters yüz etmiş hem de izleyici ekseninde sanat eserini müze ve galeri dışına taşıyarak pasif konumda olan izleyiciyi sanatın içerisine dahil etmiştir. (Alp, 2015, s.81). Bu bağlamda modern sanat anlayışında sanat eserine atfedilen yücelik makamı sorgulanmış, eserin biçimselliğinden daha çok kavramsal alt boyutu irdelenmiştir. "Yirminci yüzyıl kavramsalcılığının nesne biçimini yok etme istemi, düşünceyi nesne önüne geçirmiştir" (Küpeli, Köken ve Aksoy, 2020, s.63). Bu süreç içerisinde günümüz sanatı ve eğitimi de hızla gelişen ve değişen bu ortama uyum sağlamaya çalışmış ve farklı pek çok disiplinin işleyişini ve felsefesini kendi iç dinamikleri doğrultusunda özümseyerek çoklu disiplinler bir anlayışı benimsemiştir. Geçmişten günümüze değin süregelen bu değişimler ve yenilikler günümüzde kendisine postmodern sanat eğitimi olarak göstermiş ve yenilikçi bir platform inşa etmiştir.

20. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıkan birbirinden farklı sanat eğitimi modelleri ve yaklaşımları olmasına rağmen temelinde hepsinin amacı genel olarak, farklı düşünüp yaratıcılığını ortaya koyabilen, etrafındaki bilgileri sanat potası içerisinde eriterek sorgulayan bireyler yetiştirmek, varoluşsal bağlamda yaşamı özümsemek ve bireyin kendisini gerçekleştirme katkısında bulunmak (Alp, 2015; Erinç, 2004; İlhan, 2003; Kırıçoğlu, 2002; San, 2003) olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde sanat eğitiminin en temel amaçlarından bir tanesi profesyonel sanatçı yetiştirmekten çok sanatsal bir düzlemde eleştirel düşünme yetilerine sahip, özgün fikirleri olan, üretken ve çağdaş okumalar yapabilen bireyler yetiştirmektir. Bu bağlamda düşünüldüğünde çağımızdaki teknolojik gelişmeler insan yaşamını daha kolay şekilde yaşanılır bir hale getirirken bir taraftanda insana özgü doğal ve spesifik özellikler de köreltmektedir. Bu özelliklerin başında gelen görsel okuma ve yazma yetisi birey için çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu bakımdan çağının sanatsal göstergelerinin ve kültür içeriklerinin öğretim programlarına entegre edilmesinin önemi kaçınılmazdır. Farklı disiplinlerin yer aldığı ve içerik bakımından zenginleştirilen programlarda öğrencilere yönelik medya çalışmaları, tasarım eğitimi, kültür eleştirisi ve görsel antropoloji gibi alanlardan yararlanan çoklu disiplinlerin var olduğu bir eğitim gerekmektedir (Freedman & Stuhr, 2008, s. 824-825). Türkiye'de çağdaş eğitim sisteminin sanat eğitimi boyutuna yönelik girişimlerine ve çalışmalarına bakıldığında örgün eğitime yönelik her bir

eğitim basamağının içerisine sanat eğitimi içerikli bir program yapılmaya çalışıldığı görülmekte fakat, bu eğilimin işlevsel boyuta taşınmasında yeterli kadar yol katledilmediği fark edilmektedir (Zeren, 2006, s. 643).

Bu doğrultuda enformasyon çağının gereği sürekli bir şekilde yenilenen hayat standartları karşısında sanat eğitimi de kendisini revize etmekte ve çağına ayak uydurmaktadır. Bu bağlamda günümüz sanat eğitimine baktığımızda birçok disiplin ile birlikte çalıştığı ve sentez bir kuramsal yaklaşım sergilediği görülmektedir. Değişmeyen tek şey değişim kendisidir ilkesi ile hareket eden günümüz sanat eğitimi evrensel değerlerin hızla değişmesini de göz önüne alındığında bireysel farklılıkların önemi üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu minvalde araştırmanın temelini oluşturan sanatçı günlüğü uygulaması büyük önem arz etmektedir.

Sanatçı Günlüğü (Sanatçı Defteri)

Günlükler; birinci tekil şahıs üzerinden ilerleyen, daha çok bireysel deneyim ve tecrübelerin aktarıldığı, öznel çıkarımların sıkça yer aldığı ve yakın geçmişin oluşturmuş olduğu zaman çizgisi üzerinden ilerleyen bir yazın türüdür (İskender, 2017). Bu bakımdan günlükler, ömür anlamında yaşanan bir insan hayatının konsantresidir ve günlük içerisinde yer alan her anı bütün bir yaşamın yansıması niteliğindedir. Günlükler, içerisinde en çok "ben" in yer aldığı kişiye özgü tarih kayıdır. Fakat her yaşanan anı, gerçekçi üslupta motomot bir aktarımdan daha ziyade öznel çıkarımların açıklandığı bir yerdir. Bunun yanında günlükler, bir sanatçının ya da bir fikir adamının yaşamını ve sanatını kavranılmasında dahası özümsemesinde ve açıklanmasında direkt olarak birincil kaynak teşkil etmektedir (Karataş, 2001: 164-165). Bu bağlamda sıradan bir insan yaşantısı yanında bir bilim insanının deneyimlerini içerisinde barındıran günlükler, her ne kadar kişiye özgü anlam ve önem ifade etmiş olsa da yaşanan tarihe ışık tutması bakımından toplum içinde büyük önem arz etmektedir.

Röportaj ve eskiz defteri (sanatçı günlüğü) aslında işlevsel yönden birbirlerine benzerlik göstermektedir. Röportaj kelimesinin kökeni 17. yüzyıl Fransızcasına dayanmakta olup "geri taşımak" anlamına gelmektedir. Bu bakımdan düşünüldüğünde eskiz defteri ve röportaj arasında ilişki kaçınılmazdır. Eskiz defteri ile birlikte sanatçı etrafındaki olup biteni kaleminden veya fırçasından kağıda aktarması bir nevi geri taşımak anlamına gelmektedir. Elbette sanatçıların geri taşıyacağı şey, yalnızca kendileriyle hangi yerlerin ve durumların karşı karşıya olduklarıyla değil, aynı zamanda karşı karşıya kaldıklarında tutkulu hissettikleri şeylerle de belirlenir. Bazı sanatçılar gündelik bir hadiseler önem arz ederken, bazı sanatçılar için çok ciddi bir hadise önem arz edebilir, ortaya çıkan olasılıklar sanatçılar kadar çeşitlidir (Lawlor, 2016: 7). Ortaya çıkan olasılıklar eskiz defterlerini biricik kılmakta olup, kullanımı açısından sanatçının özel ya da sıradan aktarımlarını içerisinde barındıran adeta bir günlük görevini yerine

getirmektedir. Sıradan günlüklerin ve içerisinde sanatsal pek çok uygulamanın yer aldığı sanatçı günlüklerinin kesişen en önemli ortak noktası her ikisinin de kişiye özgü olmasıdır. Ayrıca sanatçı günlükleri günümüz sanat anlayışında bireyselliğin ön planda tutulması ve önemsenmesi düşüncesiyle de örtüşmektedir.

Kişinin kendi el yazısının ve çizimlerinin bulunduğu ve daha çok araştırma ve gözlemlere dayalı olan bu defterler, sanatçıların ortaya koydukları yapıtlarının bir nevi provası ve notlarını tuttuğu defterlerdir. Sanatçı defterlerinin normal günlüklerden ayıran en önemli özellik çizim ve yazının bir arada kullanılmasıdır. Burada bazen yazı için çizimler bazen de çizim için destekleyici yazılar veya notlar alınmaktadır. Böylece sanatçıların tutmuş olduğu günlükler zamanla kendine özgü nitelikleri olan bir sanat eserine dönüşmektedir. Bu defterler sanatçının inisiyatifi dahilinde retrospektif sergilerinde kullanılmakta, hatta başlı başına bir serginin konusu bile olabilmektedir. Sanatçı günlüklerinde kişinin geçmişine ait pek çok kesite ve hatıraya rastlamak mümkündür. Muhtelif ölçülerde farklı malzemelerden oluşan sanatçı günlükleri, eskiz defterleri ve sanatçı kitapları diye de anılmakta olup burada asıl olan isminden çok işlevsel olarak yerine getirmiş olduğu vazifesidir. Günlüklerin en temel amacı kişinin iç dünyası ve günlük yaşamına ait doneleri içerisinde barındırmasıdır. Bu bakımdan dışarıdan sıradan bir hadise gibi gözükse de bu durum postmodern sanat anlayışı içerisinde büyük önem arz etmektedir. “Şimdi, çağdaş sanat ve geleceğin sanatı için bu derece önemli olan “obje’den kaçmak” sorunu nereden doğmakta? Soyut sanatın obje’den, gerçeklikten kaçmak istemesinin nedeni nedir? Acaba onun obje’den kaç-mak istemesi, realiteden kaçmak istemesi anlamına mı gelir? Realiteyi yalnız bir duyuşsal gerçeklik olarak anlarsak, bu doğrudur” (Tunalı, 2011, s.129). Çünkü günümüz sanatı bir nevi objeden yani gösterilenden kaçma eğilimindedir. Herkesin beğenisini kazanmış, popüleritesi yüksek konular dışında kıyıda köşede kalmış kişiye özgü konuları da sanatsal bir üslup ile ortaya çıkararak üzerinde yoğun bir mesai ile çalışmaktadır.

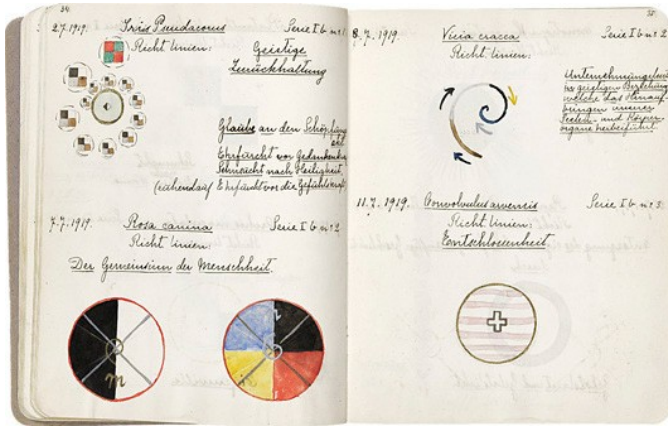
Sanatçı defterleri ya da eskiz defterleri günümüzde artık sanat eseri niteliği taşımakta ve bu doğrultuda pek çok sergi gerçekleştirilmektedir. Bu sergilerden birisi de Frida Kahlo’nun günlüklerinden oluşmaktadır. Kahlo’nun günlükleri içerisinde sıradan bir günlüğün amacına yönelik olarak eşinden, doğmamış çocuğundan ve bağlı olduğu siyasi inanaca yönelik duygu ve düşüncelerinden bahsetmektedir. Bunun yanından Kahlo’nun ömrü boyunca takınmış olduğu farklı kimlikleri görmek mümkündür. Çünkü sanatçı duygu ve düşüncelerini yalnızca yazı ile aktarmamış bunun yanında çizimleri ve eskizleri ile anlatmak istediğini daha görünür kılmıştır. Bu bakımdan sanatçının günlüğü her bir sayfasına sanat eseri gözü ile bakılabilir. Tek bir farkla; hayatta olan sanatçılar defterlerini günümüzde kendi istek ve arzuları doğrultusunda sanatsal bir sergide kendi istekleri doğrultusunda sergilerken Frida

Kahlo’nun kendi için tutmuş olduğu günlüğünü sergilemek istediğine dair her hangi bir bilgi bulunmamaktadır (Oktay, 2019:60). Etik açıdan bu durum her ne kadar olumsuz bir tablo yaratmış olsada dahi sanatçıların günlükleri topluma mal olduğu için günümüz sanat anlayışı bu durumu göz ardı etmektedir.

Görsel 1, Frida Kahlo’un Günlüklerinden Bir Kesit, 2013 Mexico City, Frida Kahlo Müzesi, Meksika

Soyut resmin önemli kadın temsilcilerinden olan Hilma af Klint yaşamı boyunca yaklaşık olarak 125 adet günlük yazmış ve bu günlükler günümüzde sanatçı günlüğü olarak adlandırılmakta ve sergilenmektedir. Var olan bu günlükler sanatçının kişisel hayatını yakından tanıma ve sanatını anlamlandırabilme konusunda bizlere yardımcı olmaktadır. Sanatçının bu günlüklerinde bir nevi trans halindeyken koruyucu meleğinin direktifleri doğrultusunda çizdikleri eskizler ve bir takım dair ifadeler yer almaktadır. Edinilen bilgilere göre, koruyucu meleği Hilde’den işlerini sergilemesine yaşarken izin vermemiştir. 1944 senesinde dönemdaşları Kandinsky, Munch ve Mondrian ile aynı sene ölen Hilma af Klint’in soyut çalışmaları halka açık bir sergisi olmamıştır (Gör, 2019:750). Hilma’nın sanatçı günlüklerinde fark edilen bariz özelliklerden birisi ise ortaya koymuş olduğu yağlı boya tablolarının bir nevi ön çalışması mahiyetinde taslakların ve eskizlerin yer almasıdır. Bunun yanında sanatçı, sanatının düşünsel alt yapısını da günlüklere yer yer bilimsel içerikli notlar aracılığı ile sanatsal bir kuram üzerine inşa etmiş ve aktarmıştır. Bu bakımdan sanatçının başucu kitabı mahiyetinde olan sanatçı günlükleri, her daim akla gelen fikirlerin not alınabileceği ve sanatsal bir kompozisyona dönüştürebildiği eşsiz bir kaynak teşkil etmektedir.

Görsel 2, Hilma af Klint, Hilma af Klint'in Defterinden Çiçekle ve Yosunlar, 2 Temmuz 1919, Malmö Modern ve Çağdaş Sanat Müzesi, İsviçre

Yüksel Arslan'ın temel eğilimi okumadır. İnsanlığın psikolojik, entelektüel varoluşu ile ilgili metinler okur ve bunları okurken özel defterlerine (sanatçı günlüğüne) notlar çıkarır. Bu kitapta derlenen, defterlerinde el yazısı ile iç içe geçen desenlerdir. Günlükte yer alan desenler, ilk bakışta ansiklopedilerdeki ya da ders kitaplarındaki, okunulan bilgilerin daha iyi kavranması noktasında açıklayıcı betimlemeye, canlandırmaya dönük çizimleri (illüstrasyonları) andırmaktadır. Bu bakımdan bilginin aktarılması noktasında pozitivist bir temsiliyet anlayışında kendi fenomenlerini oluşturan bir yapıya dönüşmektedir. Oysa Arslan'ın defterleri bu tür söz-yazı-resim arası temsiliyet şemalarının mantığını alt üst eder. Bunun temel sebebi her bir desenin veya alınan notların kendileri başka bir dil, bir yazı oluşturur ve bunlarla da kendilerine özgü metinlere evrilmektedir. Neticede bu metinler bizi gerek temsil bağlamında işaret ettikleri düşünceleri, gerekse sanat ve kuramı arasındaki ilişkileri tekdüze bir biçimde yeniden düşünmeye kışkırtmaktadır (Artun, 2010-240-241).

Görsel 3, Yüksel Arslan, Defterler, Kağıt üzerine mürekkep, 1966.

İnsanlık birbirleri ile olan iletişimini sağlamak amacıyla mektuplar, bildiriler, duvar yazıları, notlar, mezar taşı yazıları, hatıra defterleri, üye listeleri, bültenler, gazeteler ve bilgisayarlarla erişilen ilan panoları gibi çok çeşitli yazılı belgeleri kullanmaktadırlar.

Tüm bu yazılı ifadelerin vermiş olduğu rahatlığın yanında potansiyel olarak yararlı olabilecek görsel dokümanları ve eserleri unutmamak gerekir. Çünkü eserler incelediğimiz alana ilişkin insanlar ve ortam kültürü hakkında bizlere yarar sağlayan maddi nesnelere. Bir eseri derinlemesine analiz ettiğimizde onun etrafını çevreleyen ve onun barındırdığı öyküleri de ilişkilendirip anlamaya gayret gösteririz. "Nesneleri, biçim, işlev ve sembol açısından göz önünde bulundurmaya bir düşünün-nasıl yapmışlar, nasıl kullanıyorlar ve insanlara ne ifade ediyorlar?" (Glesne, 2014, s. 118-119).

Problem Durumu

"Görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin, 'Seçmeli IV (Deneyisel Atolye II)' dersi kapsamında "Sanatçı günlüğü "Benim Bedenim" uygulamasının öğrencilerin istekli olmalarına, özgün eserler ortaya çıkarabilmelerine, güncel sanat eserlerine ilişkin görsel okuryazarlıklarına ve derse yönelik tutumlarına etkisi var mıdır?" sorusu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin sanatsal üretim süreçlerinde sanatçı günlükleri tutmaları ve bu kapsamda özgün eser çıkarabilme ve kendilerini ifade edebilme kabiliyetlerinin nasıl geliştirildiğini ortaya koymaktır. Belirlenen bu amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin, sanatçı günlüklerinde kendi bedenlerini ele alma biçimlerini nasıl değerlendirdiği,
2. Öğrencilerin, "Sanatçı Günlüğü Benim Bedenim" üzerinden sanat ürünü geliştirirken;
 - a) Öğrencilerin kendi bedenleri ve beden kavramı ile bağlantılı olarak nasıl bir sorgulama ve bilgi toplama süreci yaşadıklarını,
 - b) Bilgi ve deneyimlerini ürüne yansıtırlarken yaşadıkları sorunların neler olduğunu ve bunları nasıl çözdüklerini,
3. Öğrencilerin "Sanatçı günlüğü "Benim Bedenim" etkinliğinin sanat eğitimleri sürecine ilişkin görüşlerinin neler olduğunu ve bunları gelecek yaşantıları ile nasıl ilişkilendirdiklerine bakılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen "Sanatçı Günlüğü: Benim Bedenim" uygulaması ile öğrencilerin eleştirel ve farklı düşünmeleri, güncel sanat eserlerini üretebilmeleri, okuyabilmeleri ve değerlendirmeleri açısından kıymetlidir. Eğitim ve öğretimde hayatları boyunca karşılaşılabileceği sorun karşısında edinilen deneyim ve tecrübe neticesinde pratik çıkarımlar ve etkili çözümler getirebilecekleri düşünülmektedir. Araştırma, öğrencilerin isteklerin artırılması ve kendilerine ait hem özel hem de sanatsal bir alan yaratmaları bakımından önem arz etmektedir.

Yöntem

Türkiye'deki Eğitim Fakülteleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dallarında yer alan "Seçmeli III: Deneysel Atölye I-II" derslerinde beden merkezli bir öğrenme ortamı sunularak öğrencilerin güncel sanat uygulamaları üzerindeki süreç ve sonuçlarına yönelik etkilerini inceleyen bu çalışma eylem araştırması modeli ile desenlemiştir. Ersoy & Avcı (2016, s.110-111), eylem araştırmalarında seçilen konu, mesele ve durum çoğu zaman uygulamanın içerisinde ve süreç dahilinde ortaya çıkmaktadır. Örnek vermek gerekirse sanat temelli bir araştırma ele alındığında katılımcı eylem araştırması modeli tercih edilmektedir. Bu bağlamda araştırmacı ve katılımcı araştırmaya dolaylı ve dolaysız bir şekilde katılan insanlardan sanatçı, sanat eğitimcisi, görsel sanatlar öğretmeni ve öğrencileri, sanatçıların izleyicileri, toplumdaki sanattan yoksun yoksul çocuklar, göçmenler ve mülteciler olabilmektedir. Bu doğrultuda eylem araştırmasında incelenen durum, geliştirilip ortaya koyulan nitelik ya da çözülen sorundan etkilenen kişiler eylem araştırmasının katılımcısı olabilmektedir.

Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak için Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı "Seçmeli III: Deneysel Atölye I" dersi alan 4. Sınıf öğrencilerden oluşan seçkisiz atama ile 9 kişilik bir grup öğrenci seçilmiştir. Uygulama süresince çalışma grubuna sanatçı günlüklerinde güncel sanat tekniklerine yönelik bilgiler içeren ve disiplinler arası yaklaşımlara dayalı bir yol izlenmiştir. Bu bakımdan, araştırmanın uygulama aşamasında gerçekleştirilen "Sanatçı Günlüğü Benim Bedenim" adlı etkinlikte öğrencilerin yapmış oldukları sanatçı günlükleri dokümanlar ve eserler kapsamında doküman incelemesi olarak kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008: 188), Araştırma dahilinde ele alınan konu ile ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgiyi barındıran yazılı belgelerin incelenerek analiz edilmesi vasıtası ile veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir. Araştırma yapılan alan ile ilgili olarak veri elde edilmesinde sıkça kullanılan belge inceleme yolu, görüşme ve gözlem yapılmaksızın veri elde edilmesini sağlayabilmektedir. Bu bağlamda araştırmacı hem ekonomik açıdan hem de zamanlama açısından zaman ve kaynak tasarrufu etmektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler, benim bedenim etkinliği ile ilgili olarak kendi bedenlerinin tanıma olanağı bulup özgünlüklerini keşfettiklerini (5 kişi), farklı ve yaratıcılıklarının ortaya çıkmasını sağlayan bir etkinlik olduğunu (4 kişi) ve düşündüklerini belli materyallere aktardıklarında kalıcılığın artmış olduğunu (2 kişi) belirtmişlerdir. Bu bağlamda K2 ve K7 nolu öğrenciler farklı iki tema da yer almaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, benim bedenim etkinliği ile ilgili olarak kendi bedenlerinin tanıma olanağı bulup özgünlüklerini keşfettiklerini (5 kişi), farklı ve yaratıcılıklarının ortaya çıkmasını sağlayan bir etkinlik olduğunu (4 kişi) ve düşündüklerini belli materyallere aktardıklarında kalıcılığın artmış olduğunu (2 kişi) belirtmişlerdir. Bu bağlamda K2 ve K7 nolu öğrenciler farklı iki tema da yer almaktadır.

daha iyi algılayabileceği bir düzende aktarım yorumlamaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227; Neuman, 2012: 663).

Bulgular ve Yorumlar

Bulgular ve yorumlar araştırma sürecinde gerçekleştirilen "Sanatçı günlüğü "Benim Bedenim" etkinliği sonu yapılan görüşme formuna katılımcılar (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9) tarafından verilen cevapların, süreç dahilinde tutulan araştırmacı günlükleri (A.G.) ve öğrenci günlüklerinin (Ö.G.) içerik analizinin yapılması ile oluşturulmuştur.

Birinci Alt Amaca Yönelik Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Yarı yapılandırılmış Görüşmede 1. Soruya İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilere birinci soru olarak "Sanatçı günlüğü "Benim Bedenim" etkinliğini nasıl değerlendiriyorsun?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9) bu soruya verdiği yanıtlardan oluşturulan alt temalar Tablo 1.'de sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Benim Bedenim Etkinliğine İlişkin Temalar

Tema	N	Katılımcılar
Özgünlük	5	K1, K3, K4, K5, K6
Yaratıcılık	4	K2, K7, K8, K9
Kalıcılık	2	K2, K7

Araştırmaya katılan öğrenciler, benim bedenim etkinliği ile ilgili olarak kendi bedenlerinin tanıma olanağı bulup özgünlüklerini keşfettiklerini (5 kişi), farklı ve yaratıcılıklarının ortaya çıkmasını sağlayan bir etkinlik olduğunu (4 kişi) ve düşündüklerini belli materyallere aktardıklarında kalıcılığın artmış olduğunu (2 kişi) belirtmişlerdir. Bu bağlamda K2 ve K7 nolu öğrenciler farklı iki tema da yer almaktadır.

Araştırma kapsamında oluşturulan özgünlük teması ile ilgili K1 ve K4 nolu öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir.

K1: "Benim bedenim, benim yaşantım, benim duygularım, düşüncelerim, görüşlerim kısacası beni ben yapan ifadeleri kapsayan ve bunları dışa vurmamıza bizi yansıttıp kendimizi tanıtmamıza vesile olan bir etkinlik olarak görüyorum."

K4: "Bence böyle bir uygulama çok yararlı oldu. Bizden böyle bir uygulama istenmesi herkesin kendi bedenini nasıl tanımladığını ortaya koydu. Mesela herkesin kendine

ait bazı oturmuş kalıpları vardır ve bunlar aslında düşünsel düzeyde bizi birbirimizden ayıran özelliklerdir.”

Öğrencilerin kendi bedenlerine ilişkin özgürlükçü bir bağlamda düşünüp bu ekseninde özgün işler üretebilmesi için araştırmacı tarafından motive edilmiş ve desteklenmiştir. Araştırmacının bu bağlamdaki görüşü “K1’in sanatçı günlüğünde beden konusu naif, kırılmalı ve gerçek hayata ilişkin hayal kuran bir şekilde kurgulanmıştı. Renkler ve kompozisyon seçiminde özgün ve sınır kabul etmeyen bir üslup seçmişti. Bu özgürlükçü ve özgün tavrın diğer öğrencilerin günlüklerinde de olması gerektiğini dile getirdim. Bu anlayışta öğrenciler çok çalışabilir ve daha çok zevk alabilirler” şeklindedir (A. G., Mart 15, 2017).

Araştırma kapsamında oluşturulan yaratıcılık teması ile ilgili K2, K7, K8 ve K9 nolu öğrencilerin görüşlerine yer verilmiştir. Öğrenciler etkinlik süresince belli bir düşünce kalıbına sınırlandırılmamaları nedeniyle özgür bırakıldıkları için, farklı ve yaratıcı özelliklerinin ortaya çıktığını belirtmişlerdir.

K7: “Sanatçı günlüğü benim bedenim etkinliğini hocam söyle, biz aktif olduğumuz için ders içerisinde direkt dinleyici konumunda değil de sizlere sorular yönelterek, sizden dönüt alarak çalışmalar yaparaktan, aktif olduğumuzdan dolayı olumlu değerlendiriyorum hocam. Direkt pasif kalmadığımız için öğrenme durumumuz artıyor diğer türlü bazen aklımızda kalmayabiliyor. Ders içerisinde yaptığımız çalışmaların ve resimlerin yanına notlar alıyoruz, sizlere gösteriyoruz ve daha sonrasında düzeltmeler yaptığımız için olumlu değerlendiriyorum.”

K8: “Farklı ve yaratıcılıklarımızın ortaya çıkmasını sağlayan bir etkinlikti sanatçı günlüğüme yaptığım çizimlerle özgün yanlarımı keşfettim aynı zamanda iyi bir egzersiz oldu günlüklerimizde istediğimiz nesneyi seçip özgür tekniklerle çalışmak bu etkinliği zevkle yapmamı sağladı ilk kez bu derste bizim için özel ve değerli olan şeyler hakkında konuşuldu tartışıldı öğretmenimizin yaptığımız çalışmaların her birine vermiş olduğu değer çalışmalarını olan güvenimi arttırdı.”

K9: “Sanatçı günlüğü her anlamda bizlere katkı sağladı diye düşünmekteyim. Özellikle geleceğe yönelik elimizde somut bir işin olması ve bu işlerin topluca bir yerde bulunması oldukça güzel bir durum oldu.....Tüm bu olumlu değerlendirmeler neticesinde sonuca varacak olursak her yönüyle olumlu ve sadece bize özel ve bizde var olan bir çalışma çeşidi olduğunu düşünmekteyim.”

Araştırmacı günlüğünde öğrencilerin yaratıcılıklarını görünür kılmak ve derse katılımlarını artırmak adına görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “K2, K3 ve K9 kendi içlerinde yaratıcı ve özgün düşünebilen öğrencilerdi. Fakat ders ortamında kendilerini saklamak ve bir şekilde kamufle etmek istiyorlardı. Bende özellikle derse pasif konumlanmayı seçen öğrencileri aktif hale getirmeye çalışarak. Kolektif bir ders ortamı yaratmaya çalışıyorum.” (A. G., Mart 15, 2017).

Araştırma kapsamında oluşturulan kalıcılık teması ile ilgili K2 nolu öğrencinin görüşlerine yer verilmiştir. Çünkü bu temaya ilişkin ifade öğrenci ifadelerinde de birebir geçmektedir.

K2: “Sanatçı günlüğü benim bedenim etkinliğini bizim için çok faydalı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum çünkü düşündüklerimizi belli materyallere aktardığımızda kalıcılığı da artmış oluyor..... Yani adı üstünde bir günlük gibi sürekli istediğimiz düşüncelerimizi, sanatla ilgili çalışmalarımızın bu deftere yansıtabiliyoruz.”

İkinci Alt Amaca Yönelik Sanatçı Günlüğü Benim Bedenim Etkinliği Süreci Kapsamında Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Yarı yapılandırılmış Görüşmede 3. Soruya ilişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilere ikinci soru olarak “Sanatçı Günlüğü “Benim Bedenim” etkinliğinde kendi bedenine ilişkin seçmiş olduğun nesnen nedir ve neden bu nesneyi seçtiğini açıklar mısın?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlardan oluşturulan alt temalar Tablo 2.’de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğrencilerin Benim Bedenim Etkinliği Kapsamında Seçmiş Oldukları Nesnelere İlişkin Temalar

Tema	n	Katılımcı
Deniz Kabuğu	1	K1
Gözlük	1	K2
Roman	1	K3
Topuklu Ayakkabı	1	K4
Kafkas Kaması	1	K5
Basketbol Topu-Saç Spreyi	1	K6
Asa	1	K7
Motosiklet	1	K8
Saçlar	1	K9

Araştırmaya katılan öğrenciler, benim bedenim etkinliği ile ilgili olarak her biri farklı nesnelere seçmiştir. Öğrencilerin nesnelere seçme nedenlerini incelediğimizde her biri seçtikleri nesneyi kendi bedenleri ile özdeşleştirmiş ve araştırma kapsamında sanatsal etkinlik olarak daha yaratıcı ve farklı bir durumu ortaya koyabileceklerini belirtmişlerdir.

K1 nolu öğrenci deniz kabuğunu seçme nedeni olarak deniz kabuklarının koruyucu ve kadınlığın simgesini ifade ettiğini düşündüğünü belirtmiştir.

K1: “Bedenime ilişkin seçtiğim nesnem deniz kabuğuydu. Bunu seçmemin sebebi ise deniz kabukları içlerinde ki yumuşakçaları korumak için salgılanmış ve gitgide sertleşen bir tabakadır bir nevi koruyucu kalkan diğer bir sebebi ise kadınlığın simgesi. Her insanın olduğu gibi benimde kendimi korumak için büründüğüm bazı kalkanlar vardır bu durumdan dolayı deniz kabuklarını kendime uygun gördüm ve nesnem olarak onları seçtim.” Ayrıca araştırmacı, K1’in deniz kabuğu ile ilgili görüşlerini günlüğünde: “K1 deniz kabuğunu nesnesi olarak seçmişti. İçselleştirme sürecinde ise deniz kabuğunun dış yüzeyindeki sertliği dışardan algılanan ve gerçekte olmayan sert mizacı ile bütünleştirdi.” şeklinde belirtmiştir (A. G., Mart 01, 2017).

K2 nolu öğrenci gözlük nesnesini seçme nedeni olarak kendi görme duyusu eksikliğini diğer insanlara yansıtmak olduğunu belirtmiştir.

K2: “Sanatçı günlüğü çalışmasında benim seçtiğin nesnem gözlük, nedeni aslında sadece gözlük değil, gözlük ve görme duyusunun eksikliği ile ilgili bir durumu yansıtmak istiyorum ben. Benim gözlerim bozuk 4 derece bu nedenle gözlüksüz çok net göremiyorum, bulanık görüyorum adeta bir sisin içerisinde yaşıyorum ve bunun biraz çalışmalara da yansımaları gerektiğini düşündüm. Her insan sorar, işte ne hissediyorsun, nasıl görüyorsun, biraz hem aydınlatıcı olsun hem de sanat bağlamında bir çalışmam olsun diye düşündüm. Aynı zamanda bedenimle de ilişkili bir durum. Bu kavramdan yola çıkarak, gözlük kavramından yani görememe durumu kavramından yola çıkarak kendi içime çekilme durumuna değindim özellikle çünkü gözlüğüm olmadığı zaman adeta yalnızlık yaşayan, kalabalıklar içinde yalnız yaşayan bir kişiye dönüştüğümü fark ettim. Mesela yolda yürürken çevremdeki insanları, en tanıdığım insan yanımdan geçerken onu fark edemediğimi, ona selam veremediğimi görüyorum ve bunu da işime yansıtmak istedim. Bu nedenle çalışmamda bu konuyu seçtim” Ayrıca K2 kodlu öğrencinin bedeni ile içselleştirmiş olduğu nesne seçimi hakkında araştırmacı şu ifadeleri kullanmıştır: “K2, hali hazırda günlük hayatta sürekli kullanmış olduğu gözlüğünü seçmişti ve buna yönelik farklı bakış açısından yaklaşarak nesnesi hakkında sosyolojik çözümler getirdi”. (A. G., Mart 01, 2017).

K3 nolu öğrenci roman nesnesini seçme nedeni olarak kendine ilham verici olması ve eserin gerçek dünyada mükemmeliyetine erişilememe durumunu ortaya çıkarmak olduğunu belirtmiştir.

K3: “Seçtiğim nesnem bir romandı. Diğer romanlardan farklı olarak hem masalsı, destansı öğeler içeren Cervantes’in Don Kişot’uydu. Bu kitabı seçmemin nedenlerinden bu çapta bir eserin mükemmeliyetine bu çağda dahi erişilememesinden kaynaklanır. Kitabın hayatta üç kez okunması gerektiği söylenir kahkahanın

kolayca dudaklara fırlayıp duyguları harekete geçireceği gençlikte, mantığın hakim olmaya başladığı orta yaşta, her şeye felsefe açısından bakıldığı ihtiyarlıkta. Bu kitabı her zaman takdir etmişimdir bana ilham verir. Yel değirmenlerine savaş açmak doğru bildiğin yolda devam etmektir ve bildiğin doğrular için savaşmaktır. Yel değirmenleriyle savaşmak üzüntülerin, kederlerin travmaların yaşanacağını bile bile belki düzeltirim diye kendinizi parçalamaktır. Burada kazandığımız zaferden sonra yeryüzünde kazanılamayacak yeldeğirmeni savaşı yoktur.” Araştırmacı günlüğünde K3 kodlu öğrencinin nesne içselleştirme sürecine ilişkin şunları belirtmektedir: “Burcu hikaye kitabını nesne olarak seçmişti. Seçtiği bu nesne ile yaşamış olduğu hayatın realitesinden bir nebze olsun kurtulma çabasında masalımsı ve fantastik bir içselleştirme sürecini girmişti.” (A.G., 2. Hafta).

K4 nolu öğrenci topuklu ayakkabıyı seçme nedeni olarak kırılğan olması ve estetik duruşu ile bayan özelliğini yansıttığını belirtmiştir.

K4: “Benim nesnem topuklu ayakkabıydı. Sonuçta her bedenle özdeşleşmiş bazı nesnelere veya hareketler, üsluplar vardır. Ve benim kendimi özdeşleştirdiğim kısım genelde dış görüntüm. Topuklu ayakkabıyı seçmemin sebebi ise estetik duruşu, kendimle bağdaştırmam, hem bir o kadar kırılğan olması hem de benim için özgüveni, kararlılığı, sert duruşu, ciddiyeti temsil etmesinden dolayı. Hayatta bir nesne olsam herhâlde topuklu ayakkabı olurum.”

K5 nolu öğrenci Kafkas kamasını seçme nedeni olarak kendi kültüründe olan bir nesne ile kendini daha iyi anlatabileceğini belirtmiştir.

K5: “Seçmiş olduğum nesne Kafkas kamasıdır. Bunu seçmemin nedeni ise kendi kültürümde var olan bir nesnedir ve beni daha iyi anlatacağını düşündüğümden dolayı bu nesne seçtim.”

K6 nolu öğrenci saç spreyi ve basketbol topu olarak iki nesne seçmiştir. Saç spreyini seçme nedeni olarak şıklığını saçları ile yansıttığını, basketbol topunu ise FB sevgisi ile seçtiğini belirtmiştir.

K6: “Ben önce saç spreyi ve daha sonra ikinci objem olarak basketbol topunu seçtim. Bunun sebebi hayatımda saçlarımın önemini göstermek ve şıklığın devamlılığını sağlanması konusunda saçlarıma verdiğim şeklin sabit kalması isteği nedeniyle saç spreyini seçmeyi tercih ettim. Basketbol ise biraz Fenerbahçeliliğimden kaynaklanıyor. Final 4 ile daha da kabaran duygularım bu objeyi seçmeden edemezdim.” Öğrencinin saç spreyi nesnesi seçimi hakkında araştırmacı günlüğünde şu şekilde: “K6, saç spreyini seçmişti, seçerken ise hayatındaki gelip geçiciliğin kendisinde bıraktığı keyifli anların aynı bir saç spreyi gibi anlık bir şekilde dondurmaya düşlediği için seçtiğini dile getirdi.” Bahsetmektedir (A. G., Mart 01, 2017).

K7 nolu öğrenci asayı seçme nedeni olarak, insanlara ulaşma ve destek olma konusunda aracı olacağını düşündüğünü belirtmiştir.

K7: “Asayı seçme sebebim hocam yapıldığı malzemedan ziyade bize tarih boyunca insanların kullanmış olması ve insanlara destek verici olması diyebilirim. Günlüğümde de bahsettiğim gibi hocam, asayı biz mesela bir şiddete karşı koruma, bir şiddet aracı olarak kullanma, bir yolculuk esnasında destek aracı olarak kullanmak.” Asa nesnesini kendi bedeni ile özdeşleştirme sebebini öğrenci günlüğünde şu şekilde açıklamaktadır: “Yaz tatillerinde kendi toprağında yani memleketimde çobanlık yaptığım için asa nesnesini kendi bedenimle özdeşleştirmiştım. Asa nesnesinin kavram haritasından çıkarttığım uyarıcılık ve yönlendiricilik kavramları üzerine yoğunlaştım.” (K7-G., Mayıs 17, 2017).

K8 nolu öğrenci motosikleti seçme nedeni olarak, motosikletin kendisi için bir yaşam tarzı olduğunu belirtmiştir.

K8: “Motosikleti seçtim. Çünkü motosiklet benim için tutkudan öte bir şey günlük hayatımda yaptığım yaşadığım şeyleri onunla birçok konuda bağdaştırabiliyorum motosiklet benim için sadece iki teker ve sürat aracı değil, bir yaşam tarzı.”

K9 nolu öğrenci saçlarını seçme nedeni olarak, saçlarının hayatında önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir.

K9: “Seçmiş olduğum nesnem saçlarımdı, saçlarımı seçmiş olmamda ki en büyük etken saçlarımda hayatımda oldukça önemli bir yere sahip olması ve hayatımı önemli derecede etkilemesi oldu.” K9 kodlu öğrencinin saç nesnesinin seçimi hakkında araştırmacı günlüğüne şu notları almıştır: “Osman ise saçlarını seçmişti, fakat saç nesnesini yalnızca fiziksel görüntüsünden ötürü olmadığını ayrıca hayatına şekillendiren bir yönü ile içselleştirdiğini aktardı.” (A. G., Mart 01, 2017).

Yarı yapılandırılmış Görüşmede 4. Soruya İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilere dördüncü soru olarak “Etkinlik kapsamında herhangi bir zorluk yaşadın mı? Zorluk yaşadıysan bunlar nelerdi?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlardan oluşturulan alt temalar Tablo 4.‘te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Etkinlik Kapsamında Yaşadıkları Zorluklara İlişkin Temalar

Tema	n	Katılımcı
Zorluk Yaşamadım	1	K1
Zorluk Yaşadım		
Fikir ve Objeye Düşünmek	7	K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9
Sürekli ve Günlük Tekrar	1	K2

Araştırmaya katılan öğrencilerden bir kişi (K1 nolu öğrenci) kendini ifade etme konusunda rahat olduğu için zorluk yaşamadığını, başka bir öğrenci (K2 nolu öğrenci) sürekli ve günlük olarak tekrarlı çizimler yapmanın zor olduğunu ve genellikle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (7 kişi) bedensel etkinlik olarak seçecekleri objeyi bulma konusunda zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Etkinlik kapsamında kendini ifade etme konusunda rahat olduğu için zorluk yaşamadığını belirten K1 nolu öğrencinin ifadeleri aşağıda yer almaktadır. K1: “Kendimi çok rahat ifade edebilen bir insan olduğumdan galiba hiçbir zorluk yaşamadım aksine çok rahat ve keyif alarak yaptığım bir çalışmaydı.”

Etkinlik kapsamında, bedenleri ile bütünleştirerek seçecekleri objeyi bulma konusunda zorlandıklarını belirten K4, K5 ve K7 nolu öğrencilerin ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

K4: “Zorluk yaşadığım tek konu üretmek, hiç yapılmamış bir şeyler yapmak ve bunu kendine nesnem ile bedenimle nasıl kurgularım diye düşünmek oldu onun dışında bir zorluk yaşamadım. Her zorlu süreç sonrasında daha akıcı ve eleştirel düşünebilme yetilerim arttı.”

K5: “Zorluk yaşadım çünkü objem bir hançer aslında ve kandan başka bir şey gelmiyordu aklıma. Bu süreç beni biraz yordu.”

K7: “Sürecin nasıl ilerleyeceğini bilmediğimiz için nesnelere seçerken hani, biraz zorlanmam oldu, hani onu mu seçsem bunu mu seçsem diye.”

Araştırmacı öğrencilerin nesne seçiminde özellikle sanatsal bir zeminde nesne ve beden ilişkisini kurmakta kısmen zorlandıklarını görmüş, bu süreci ise şu sözlerle ifade etmiştir: “Genel olarak öğrenciler nesnelere seçerken daha rahat bir seçim yapmışlardı fakat içselleştirme süreçlerinde sıkıntı çektiklerini fark ettim. Bense içselleştirme süreçlerini daha rahat yapabilmeleri için günümüz sanatından örnekler verdim. Günümüzde artık günlük yaşamla güncel sanat arasındaki sınırın kalktığını

ve her şeyin sanatsal bir açıdan ele alınabileceğini söyledim”(A. G., Mart 01, 2017).

Etkinlik kapsamında sürekli ve günlük olarak tekrarlı çizimler yapmanın zor olduğunu belirten K2 nolu öğrencinin ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

K2: “Etkinlik kapsamında zorluk derssem başlangıçta yaşadım. Çünkü bu bir süreç yani kendini alıştırmaya bakıyor biraz çünkü sürekli yaptığımız bir şey değildi.” Öğrencilere sanatçı günlüğü tutma alışkanlıklarının kazandırılmasında yaşanan problemlere ilişkin araştırmacı şu çözüm yolunu sunmuştur. “ Sanatçı günlüklerinin seçimin de diğer dönemden tecrübe ile kazandığım bilgiler dahilinde tek tip bir model seçtim. Çünkü materyal olarak farklı defterler uygulama noktasında sıkıntı çıkarıyordu. Ayrıca öğrencilerin sanatçı günlüğü tutma alışkanlıklarının kazandırılmasına yönelik günlüğün özgürce tasarımlarını yapabildikleri ve düşüncelerini yansıtabilecekleri bir materyale çevirdim” (A. G., Şubat 22, 2017).

Yarı yapılandırılmış Görüşmede 5. Soruya ilişkin Bulgular

Araştırma kapsamındaki öğrencilere beşinci soru olarak “Sanatçı Günlüğü “Benim Bedenim” etkinliğinin sana katmış olduğu olumlu veya olumsuz yönleri nelerdi?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlardan oluşturulan alt temalar Tablo 5.’te sunulmuştur.

Tablo 5. Etkinliğin Öğrencilere Katmış Olduğu Olumlu ve Olumsuz Yönlerle İlişkin Temalar

Tema	n	Katılımcı
Olumlu Yönleri		
Kendimi Tanıma Fırsatı	5	K1, K2, K3, K4, K7
Farklı Bakış Açısı	2	K5, K6
Yaratıcılık	5	K1, K3, K5, K8, K9
Kendini Aşma	1	K2
Olumsuz Yönleri		
Yorucu Olması	1	K3

Araştırmaya katılan öğrenciler olumlu ve olumsuz olarak etkinliği değerlendirmiştir. Öğrencilerden bir kişi (K3 nolu öğrenci) diğer derslere de zaman ayrılması gerektiği için bu kadar etkinliğin yorucu olduğunu belirtmiştir. Öğrenciler etkinliğin kendi yeteneklerini

tanıma olanağı sunduğunu (K1, K2, K3, K4, K5), kendilerine sanatsal anlamda zaman ayırdıklarında, kendilerini özgür hissttiklerinde, neler yapabildiklerini (K5 ve K6 nolu öğrenciler), kendilerini aştıklarını (K2 nolu öğrenci) ve yaratıcılıklarının geliştiğini (K1, K3, K5, K8, K9 nolu öğrenciler) belirtmişlerdir.

Etkinliğin öğrencilere katmış olduğu olumlu yönlerden kendini tanıma fırsatı ve kendini aşma temaları ile ilgili K2 nolu öğrenci ve kendini tanıma fırsatı bulma teması ile ilgili K1 nolu öğrenci ifadelerine yer verilmiştir.

K1: “Kendimi daha fazla tanımama ve neler yapabileceğimi anlamama sebep oldu.”

K2: “Olumlu yönleri.. kendimi biraz objektif açıdan inceleme fırsatım buldum.” K2 kodlu öğrenci kendi bedenine ilişkin çözümlemelerini günlüğünde şu şekilde aktarmaktadır: “Nesnelerin doğadan uzak durması şu anda ihtiyaç duyduğumuz şey olabilir aslında. Ruhumuzu tekrar bulabilmek için doğaya mı dönmek gerek acaba ya da içsel bir yolculuğa “into the wild” filminden hareketle, bu yolculuğa mutluluk için çıkmak gerek, keşfetmek gerek.”(K2-G., Şubat 22, 2017).

Etkinliğin öğrencilere katmış olduğu olumlu yönlerden farklı bakış açısı ve yaratıcılık temaları ile ilgili K5 nolu öğrenci, sadece farklı bakış açısı ile ilgili K6 nolu öğrenci ve sadece yaratıcılık ile ilgili K9 nolu öğrenci ifadelerine yer verilmiştir.

K5: “Olumlu yönleri bana çok şey kattı. Yani bakış açım değişti , yaratıcılığım arttı , bir objeye yada nesneye sadece kullanım amacının dışında ne gibi düşünceleri çağırırdığı ve bu düşüncelerin dışına çıkabilmeyi sağladı.” Bunun yanında K5 kodlu öğrenci dersin beden ili olan ilişkisini şu şekilde günlüğüne yansıtmıştır: “Dersim bireye kendini tanıma ve ego kazanma konusunda yararlı olduğunu düşünüyorum.”(K5-G., Şubat 22, 2017).

K6 kodlu öğrencinin beden konusuna ilişkin farklı bakış açılarına ait görüşler şu şekildedir. “Günümüzde yapay zekanın gelişimi ile biyolojik ve fiziksel sınırlarımızın zorlandığını ve geliştiğini ifade etti. Bu sınırlılıkların aslında beden fiziksel yönüne yönelik olumlu olduğunu fakat sınırlılıkların kaldırılması metalaşan ve robotlaşan insan bedenini doğuracağını ifade etti.”(A. G., 5. Mart 22, 2017).

K9: “Sanatçı günlüğü bana her şeyden evvel istediğim ve dilediğim bir alanda sonsuz özgürlükler tanınarak yaptığım ve hiçbir kısıtlamaya maruz kalmadan özgürce ürünler üretebildiğim bir yazılı ve görsel materyal platformu oluşturdu.”

Etkinlik süresince olumsuz bir durum olarak etkinliğin yorucu olduğunu belirten K3 nolu öğrenci ifadelerine yer verilmiştir.

K3: “*Fakat defteri tutmak bazen gerçekten çok yorucu oldu. Ama üstesinden gelmeyi başardım.*” Araştırmacının öğrencilerin sanatçı günlüğü tutma alışkanlıklarına yönelik çıkarımları: “*Birinci etkinlik kapsamında öğrencilerden günü gününe sanatçı günlüklerini tutmalarını istedim. Çünkü öğrencilerin etrafında pek çok farklı uyarıcı varken derse olan ilgilerini dağılmamalı ve özellikle kendi bedenlerine ilişkin sürekli çıkarımlar yapmaları gerekiyor.*” (A. G., Mart 08, 2017).

Sonuç ve Öneriler

Birinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

“*Sanatçı günlüğü “Benim Bedenim” etkinliği sonunda birinci amaca yönelik sırasıyla şu sonuçlara ulaşılmıştır.*

1- Öğrencilerin etkinlik neticesinde farklı malzeme kullanımlarına fırsat veren, özgünlüğün desteklenerek yaratıcılıklarının ortaya çıkarıldığı ve bilginin farklı alanlara transfer edip kalıcılığının sağlandığı bir ders süreci yaşanmış olduğu ortaya çıkmıştır.

2. Birçok öğrencinin sanatçı günlüğü uygulaması ile birlikte kendi bedenlerine bakış açılarında değişiklik ve gelişme olduğu görülmüştür. Daha öncesinde kendi bedenlerine bu denli bir içselleştirme süreci yaşayarak yaklaşmadıklarını, yabancı olduklarını ve hatta ilk defa sanatsal bir zeminde düşünme ve üretme fırsatı yakaladıklarını sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

1. Öğrenciler sanatçı günlüklerine kendi bedenleri ile içselleştirdikleri birer nesne seçmişlerdir. Bu nesnelerin seçiminde öğrenciler daha çok kendi kültüründe ait farklı yaşam tarzlarından, mizaçlarından öne çıkan özelliklerden, alışkanlıklardan, sosyal çevrelerinde yaşamış oldukları problemlerden ve kendi bedenlerinde var olan engel durumları gibi daha çok bireysel tutum ve davranışlardan faydalandıkları ortaya çıkmıştır.

2. Etkinlik sürecinde öğrencilerden çoğu kendini ifade etme konusunda rahat oldukları için zorluk yaşamadıkları, bazı öğrencilerin ise sürekli, günlük olarak tekrarlı çizimler yapmaları ve ilk defa bedensel bir etkinlik kapsamında çalıştıkları için zorluk yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. Öğrenciler etkinliğe ilişkin görüşlerinden elde edilen olumlu sonuçlar; kendi bedenini yakından tanıma fırsatı, farklı bakış açısı kazanma, yaratıcılıklarının artmasıdır. Olumsuz sonuçlar ise; sürekli bir şekilde her hafta okuma, ödev ve tasarım yüklerinden dolayı o yorucu olmasıdır.

Üçüncü Alt Amaca Yönelik Sonuçlar

1. Araştırmaya katılan öğrenciler etkinlik kapsamında edinmiş oldukları deneyim ve tecrübeyi mesleki yaşantılarında uygulamak istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında farklı düşünceleri

günlüklerine aktarmalarının kendilerine ve sanatsal anlayışlarına olumlu katkıları yaptığı ve bu etkinlik sürecinde günlük tutma alışkanlığı edindikleri ortaya çıkmıştır.

2. Araştırmaya katılan öğrencilerden derse kapsamında kendilerini rahatça ifade edebildikleri öğrenci merkezli bir eğitimin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3. Öğrencilerin ders sürecine yönelik görüşlerinden, dersin en az teorik süreci kadar uygulama sürecinin de artırılması, atölyelerin dersin amacına uygun olarak düzenlenmesi, işlenen dersin öğretici ve bir o kadar da eğlenceli olduğu için ana sanat dersi olması ya da her sene bu dersin bir dönem verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tüm bu sonuçlardan, öğrencinin kendi bedeni ile erken yaşta tanışması maksadı ile dersin daha erken dönemlerde okutulması ve belli kalıplara dayalı olan geleneksel eğitim yöntemi ile verilen derslerinde bu derste ki gibi verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Kuramcılar İçin Öneriler

1. Alanyazın incelemelerine bakıldığında güncel sanat ve uygulamalarına yönelik sınırlı sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle görsel sanatlar öğretmeni yetiştirme programlarında öğrencilere yönelik güncel sanat ve uygulamaları konularını içeren araştırmaların artırılmasında yarar bulunmaktadır.

2. Araştırma sonuçları güncel sanat uygulamalarında sanatçı günlüğü uygulamasının öğrencilerin günümüz sanatını anlamlandırma, okuyabilme ve uygulayabilme aşamalarına olumlu yönde etki sağladığını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda var olan araştırmaya benzer güncel sanat ve uygulamalarına yönelik disiplinler arası bir yaklaşım ile öğrenciler için farklı eğitim etkinlikleri ve programları geliştirilebilir.

3. Araştırma kapsamında tüm öğrencilerin ders sürecine ilişkin birbirine benzer görüşlerinden yola çıkıldığında, uygulamalı atölye derslerinin işlenişinde sadece ürün odaklı değil de dersin amacını tam anlamıyla karşılaması bakımından sürecin önemini de vurgulayan hem uygulamalı hem de teorik olarak yürütülmesi önerilebilir.

4. Görsel sanatlar eğitimi verilen kurumlarda öğrencilere kendi bedenleri üzerinden sanatsal okuma yapabilme ve kullanabilme olanakları öğretilmelidir. Bunun yanında farklı disiplinlerde de bedeninin yeri ve önemi hakkında öğrencilere işlevsel yetiler kazandırılmalı ve bu şekilde bedenlerine ilişkin özgün çözümler getirebilmeleri sağlanmalıdır.

Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Sanat eğitimi veren kurum ve kuruluşların kendilerini günümüz sanatının yeniliklerine ve farklılıklarına göre yeniden yapılandırması ve günceli yakından takip eden bir eğitim programı ile yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

2. Görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumların lisans ders programlarında teorik derslerin uygulamalı derslere nazaran çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar göstermiştir ki teorik düzeyde verilen eğitim öğrencilerin bilgi düzeyinde gelişme sağlasa da uygulamaya dönük beceri düzeylerinde aynı şekilde bir artış gözlemlenmemiştir. Bu nedenle hem teorik hem de uygulamalı derslerin içeriği, amaçları ve kazanımları birbirini destekleyen ve geliştiren bir eğitim anlayışı ile yeniden revize edilmesinde fayda bulunmaktadır.

3. Bu eylem araştırması öğrencilerin güncel sanat yaratım süreçlerine olumlu katkılar sağlamıştır, bu araştırmada kullanılan yaklaşıma benzer bir eylem planı lisans öğrencilerinin diğer derslerinde ve sınıflarında da kullanılabilir.

4. Atölye derslerinde öğrencilerin güncel sanat üretimine yönelik farklı yöntem ve teknikleri içeren araştırmalar yapılabilir.

Kaynaklar

Alp, K. Ö. (2015). Postmodern Paradigmaların Sanat Eğitiminde Yeni Dönüşümleri (New Transformation of Postmodern Paradigms in Art Education). *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (Ankara University Journal of Social Sciences)*, 6(2).

Artun, A. (2010). Sunuş. D. Artun içinde, *Resme Bakan Yazılar-1* (s. 240-241). Ankara: Galeri Nev.

Ersoy, A., & Avcı, E. (2016). *Eylem Araştırması*. S. D. Erişti içinde, *Görsel Araştırma Yöntemleri Teori, Uygulama ve Örnek* (s. 109-133). Ankara: Pegem Akademi.

Eriç, S. (2004). *Sanatın Boyutları*. Ankara: Ütopya Yayınları.

Freedman, K., & Stuhr, P. (2008). Curriculum Change for the 21st Century: Visual Culture Art Education. E. W. Eisner, & M. D. Day içinde, *Handbook of Research and Policy in Art Education* (s. 815-828). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Glesne, C. (2014). *Nitel Araştırmaya Giriş* (Cilt 4. Baskı). (A. Ersoy, & P. Yalçınoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayınları.

Gör, T. K. (2019). Soyut Sanatın Esrarengiz Öncüsü: Hilma Af Klint. *Social Sciences*, 14(3), 739-754.

İlhan, A. Ç. (2003). Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Programları ve Sanat Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36 (2), 1-2.

İskender, H. (2017). Günlük türünün Türkçe öğretiminde kullanım olanakları üzerine bir değerlendirme: Zlata'nın günlüğü örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 413-423.

Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik edebiyat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Yedi Gece Kitapları.

Kırıçoğlu, O. (2002). *Sanatta Eğitim. Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Küpel, A.E., Köken, M. & Aksoy, M. (2020). Joseph Beuys Sanatında Spiritüel Materyaller, *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, 3(4), 54-65.

San, İ. (2003). *Sanat Eğitimi Kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınları

Lawlor, V. (2016). *The Urban Sketching Handbook: Reportage and Documentary Drawing: Tips and Techniques for Drawing on Location (Urban Sketching Handbooks)*. Quarry Books. USA

Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II. Cilt (5. Basım)*. İstanbul: Yayın Odası.

Oktay, G. (2019) 20. Yy. Sonrası Sanat Pratiği İçerisinde Sanatçı Defterinden Sanatçı Kitabına Bakış. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 8(18), 58-66.

Tunalı, İ. (2011). *Felsefenin Işığında Modern Resim: Modern Resimden Avangard Resme*. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zeren, G. (2006). Bilgi Çağı ve Küreselleşme Sürecinde Sanat Eğitimsi Kimliği Sorunsalı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 637-646.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1, Frida Kahlo'un Günlüklerinden Bir Kesit, 2013 Mexico City, Frida Kahlo Müzesi, Meksika, <https://www.stilearte.it/il-diario-segreto-di-frida-kahlo-il-video/>, Erişim Tarihi : 13.05.2020, 13:30

Görsel 2, Hilma af Klint, Hilma af Klint'in Defterinden Çiçekle ve Yosunlar, 2 Temmuz 1919, Malmö Modern ve Çağdaş Sanat Müzesi, İsviçre, <https://www.modernamuseet.se/stockholm/en/exhibitions/hilma-af-klint-2013/symbols/>, Erişim Tarihi: 13. 05. 2020, 14:20

Görsel 3, Yüksel Arslan, Defterler, Kağıt üzerine mürekkep, 1966, <https://www.eskop.com/skopbulten/yuksel-arslan-1933-2017/3348>, Erişim Tarihi : 13.05.2020, 15:30